

تحلیل وضعیت موجود سیاست‌ها و قوانین مرتبط با سلامت زنان در ایران

مجری: دکتر فرانک فرزندی

گروه: سلامت زنان

سال شروع: ۱۳۹۴

سال پایان: ۱۳۹۷

چکیده

مقدمه

سیاستها و قوانین کشوری نقش بسیار مهمی در بهبود وضعیت سلامت افراد جامعه ایفا می نماید. وجود قوانین و مقررات مناسب زمینه های لازم را برای هدفمندی سیاستگذاری و برنامه ریزی مورد نیاز در رفع نیازهای سلامت زنان و لحاظ اولویتهای مربوط را فراهم می نماید. در حقیقت زمینه های اجرایی و حمایتی و تأمین منابع لازم، اطلاعات و تدارک و دسترسی به مراقبتها و خدمات سلامت زنان فراهم می سازد. این امر نشان دهنده اهمیت و ارزشی است که دولتمردان، نمایندگان و مدیران بخش سلامت و دیگر بخشهای مرتبط برای سلامت زنان قائل هستند. بدین لحاظ ارزیابی قوانین سیاستها و برنامه های سلامت زنان در ایران از نظر اهداف، محتوا، گستره، اجرا و اثربخشی آنها یک امر ضروری است.

در این مطالعه ارزیابی سیاستها و قوانین ملی مرتبط با سلامت زنان در ایران با هدف شناسایی شکاف های موجود در مجموعه قوانین مصوب مرتبط با سلامت زنان و یا شناسایی مشکلات اجرایی آنها جهت تأمین اطلاعات لازم برای تدوین پیشنهادهای قانون گذاری و سیاستگذاری متناسب با نیازهای سلامت زنان و عوامل موثر بر آن طراحی و اجرا شده است.

روش شناسی

این مطالعه از نوع مروری و کیفی است که در آن از روش های مختلف نشست تخصصی و بحث گروهی در مراحل اجرای طرح، استفاده شده است. مجموعه سیاستها و قوانین مرتبط با زنان یا تاثیرگذار بر وضعیت آنان تا پایان نیمه اول سال ۱۳۹۴ پس از تنقیح اصلاحات و الحاقات و حذف مواد قانونی نسخ شده مورد بررسی قرار گرفتند. قوانین به تفکیک موضوعات مختلف دسته بندی شدند. تمام انواع قوانین مرتبط با هر عنوان موضوع در کنار یکدیگر قرار گرفت تا بررسی و تحلیل را با کیفیت هر چه بهتر امکان پذیر سازد. بحث های گروهی توسط صاحب نظران و متخصصان علوم پزشکی و سلامت، حقوقدانان، جامعه شناسان، روانشناسان و مشاوران و هم چنین فعالان اجتماعی زنان با تمرکز کاری بر خانواده، امور فرهنگی - اجتماعی، ارتباطات و سلامت روان، رویکرد و عدالت جنسیتی، سلامت جنسی، حقوق جزا برگزار شد. مجموعه قوانین دسته بندی شده موضوعی در دو نشست اولیه ۳ ساعته با حضور ۱۱ نفر از صاحب نظران و متخصصان و نشست یک روزه ای با حضور ۴۲ نفر از صاحب نظران و متخصصان در ۴ کار گروه در طی ۲ نشست ۳ ساعته بررسی شدند. شرکت کنندگان در خصوص محتوای قانون، نحوه بیان قانون، تجمیع موضوعی، هماهنگی با سایر قوانین و ضمانت اجرایی و کفایت آیین نامه های اجرایی به تفکیک مواد قانونی بحث و تعامل نمودند. نظرات حاصل از تعامل متخصصان در بحث های گروهی با بیان توصیفی و در حد امکان در قالب نگارشی یکسان تدوین شدند. تلاش شد که محتوای مطالب بیان شده حتی المقدور

مخدوش نگردد. مطالب حاصل از بحثهای گروهی در نشست های تخصصی اعضاء گروه تحقیق جمع بندی و تحلیل شد.

یافته‌ها

مجموعه سیاستها و قوانین مرتبط با زنان یا تاثیرگذار بر وضعیت آنان پس از تنقیح اصلاحات و الحاقات و حذف مواد قانونی نسخ شده ۱۰۷۱ ماده قانونی را شامل شد.

قوانین مدنی با ۲۲۱ ماده قانونی بیشترین نوع قانون در مجموعه سیاستها و قوانین مرتبط با زنان یا تاثیرگذار بر وضعیت آنان را به خود اختصاص داده است.

در مجموع ۳۵ موضوع چالش برانگیز از نظر اثر بر سلامت زنان مورد بحث و تحلیل قرار گرفت. از این موارد ۸ مورد مربوط به قوانین ازدواج، ۴ مورد مربوط به قوانین طلاق، ۱ مورد مربوط به تامین اقتصادی، ۲ مورد مربوط به قوانین روابط والد فرزند، ۱ مورد مربوط به سلامت جنسی، ۵ مورد مربوط به بلوغ و روابط جنسی، ۳ مورد مربوط به شغل و تامین اجتماعی، ۲ مورد مربوط به حمایت و توانمندسازی، ۱ مورد مربوط به رویکرد جنسیتی، ۲ مورد مربوط به مشارکت زنان در امور اجتماعی، ۶ مورد مربوط به مجازات آسیب به زن.

بحث و نتیجه‌گیری

موضوعات چالش برانگیز قوانین مرتبط با سلامت زنان که در این مطالعه شناسایی شده تا حد زیادی مطابق با قوانین مورد هدف سایر مطالعات داخل کشور است. از جمله این موارد می توان به حداقل سن ازدواج، سن بلوغ، طلاق و مشارکت زنان در سطوح عالی اجرایی و تصدی پستهای قضایی اشاره کرد. این موضوع بیانگر آن است قوانینی که از نظر محققان سایر حوزه ها نیازمند توجه و بررسی است از نظر اثر نامناسب بر سلامت نیز قابل نقد است. بررسی مطالعات خارج از کشور نشان می دهد قوانین قابل بحث و چالش برانگیز مرتبط با زنان در کشورهای مختلف تا حد زیادی همپوشانی دارد و در زمانهای مختلف این قوانین مورد بازبینی و تغییر قرار گرفته اند. قوانین مربوط به سن ازدواج، حداقل سن برای برقراری روابط جنسی، اجازه والدین برای ازدواج، طلاق، حمایت از زنان در معرض آسیب های اجتماعی از جمله این موارد هستند. بدین لحاظ سازمانهای بین المللی در خصوص این قوانین ورود کرده و رویکردها و نکات قابل توجه را پیشنهاد نموده اند. این موارد در کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان و کنوانسیون حقوق کودک مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به تغییرات سریع اجتماعی در حوزه های مختلف علمی، اقتصادی، فرهنگی، ارتباطات و ... نیاز به تدوین قوانین جدید یا اصلاح و تکمیل قوانین موجود لازم است. این امر در سطح سایرکشورها نیز مصداق دارد و قوانین در سطح جهانی در حال تغییر و تحول است. لذا رصد شرایط جامعه و نیازهای آنان در شناسایی اصلاحات و نیازهای قانونی ضروری است. بررسی و تامل تغییر و تحولات قوانین در سطح جهانی می تواند در این امر کمک کننده باشد. تحلیل اطلاعات نیازهای جامعه و تحولات بین المللی در چارچوب نظام اقتصادی و شرایط کشور می تواند اصلاحات یا تدوین قوانین جدید را متناسب کشور امکان پذیر نماید.

کلیدواژه: تحلیل وضعیت، سیاستها، قوانین، سلامت زنان، ایران.